

Plán péče a výchovy dětí v mikrojeslích

Název projektu: Mikrojesle Brumov-Bylnice

Registrační číslo projektu: CZ.03.1.51/0.0/0.0/16_126/0003601

Podpora rovných příležitostí žen a mužů prostřednictvím rozvoje služeb péče o děti

Objekt mikrojeslí: Brumov-Bylnice, Mýto 463

Provozovatel: Charita Valašské Klobouky, Školní 944, 766 01;

IČO 73633607

e-mail: info@valklobouky.charita.cz

www.valklobouky.charita.cz

Tento materiál vychází z metodické příručky, která byla vytvořena v rámci projektu „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“

Úvod

Péče o rozvoj schopností a dovedností dětí v raném věku patří k nejdůležitějším úkolům rodičů i dalších osob, které o děti pečují. Zodpovědní rodiče většinou pečlivě vybírají osobu nebo instituci, které své dítě svěří. Rodiče zajímá, kdo, kde a jak se bude o dítě starat, co může od pečovatelů očekávat. Harmonický rozvoj dítěte vyžaduje názorové souznění rodičů s pečujícími osobami. Proto je zcela v pořádku, pokud se rodiče zajímají, jaké životní hodnoty pečovatelé vyznávají a jaký je jejich osobnostní přístup k výchově dětí. Konkrétně na jakých etických základech staví, jaké uplatňují výchovné metody a cíle, na co kladou v rozvoji dětí důraz. Plán péče a výchovy se tedy může stát nejen skvělou pomůckou pro každodenní práci s dětmi, ale také základní informací pro rodiče, kteří vybírají vhodnou službu pro svou potřebu.

Téměř každý rodič chce pro své dítě to nejlepší, hledá cesty, jak toho dosáhnout. Neexistuje však jediný návod, jak vychovat z dítěte šťastného a úspěšného jedince. Pro každého člověka je představa o štěstí a úspěchu jiná, tak jako každé dítě je jiné. Dítě je originál a tak je třeba o něj pečovat. J. A. Komenský napsal, že dítě je dar a všichni vychovatelé by k němu jako k daru měli přistupovat.

Práce v mikrojeslích je postavena na třech základních stavebních kamenech:

- Vzájemná důvěra a respekt všech aktérů (dítě, rodiče, pečující osoby)
- Profesionalita a komunikace (profesionální péče, promyšlené výchovné působení, plánování, hodnocení)
- Tolerance (vycházející z lidskosti, upřímnosti a otevřenosti)

Práce s dětmi

Děti jsou vedeny k samostatnosti a důvěře v sebe sama a podporovány k poznávání, tvořivosti a radosti z učení.

- Vytváříme klidné prostředí, ve kterém dětem umožňujeme samostatné objevování (dětem nepředkládáme hotové řešení, necháme prostor k experimentaci, pro řešení pokusem a omylem, za chybu dítě nekritizujeme, ale pobízíme k dalšímu pokusu atd.).
- Povzbuzujeme děti k samostatnosti (já věřím, že to dokážeš, společně to ještě jednou zkusíme atd.) Prostor pro samostatnost ponecháváme ve všech aktivitách (např. v oblékání, jídle, pohybu, výtvarných, hudebních a dalších činnostech). Snažíme se, aby každé dítě zažívalo radost z tvorby a z her.
- Vytváříme prostor pro volnou hru a dětskou spontaneitu (např. prostor pro volbu ve hře i v rozhodování, jak danou činnost chce dělat, např. nezasahujeme do jeho výtvarné práce, abychom ji „vylepšili“). Činnosti plánujeme tak, aby je děti zvládly, ne aby hlavní podíl práce byl na pečující osobě. Pokud se dítěti nedaří, naplánujeme jednodušší činnost.

Děti jsou vedeny k úctě k životu a zdraví, k pozitivnímu vztahu k přírodě a k zvířatům, ochraně životního prostředí a k šetrnému zacházení s potravinami.

- Chodíme s dětmi na procházky do okolí (1,5 - 2 hodiny denně venku, vhodné oblečení umožňuje pobyt venku téměř za každého počasí).
- Povídáme si s dětmi o přírodě kolem nás, pozorujeme zvířata, ptáky, hmyz, rostliny. Ukazujeme jim, kde rostou a žijí, nejlépe přímo v přírodě, ve svém okolí. Jsme pro děti příkladem jak se ke svému okolí chovat, abychom mu neškodili (děti mohou povídat o tom, jestli mají nějaké zvíře doma, jak se o ně starají, společně lze zasadit rostlinu a starat se o ni, pokud to umožňuje situace, lze pořídit do zařízení zvířátko).
- Umožňujeme dětem hrát si v přírodě a naslouchat zvukům přírody, vnímat přírodu všemi smysly.
- Vlastním příkladem vedeme děti k péči o přírodu (nebát se zvířat a přírody, se zvířaty i s rostlinami je třeba zacházet opatrně). Třídíme společně s dětmi odpad a hravou formou zdůvodňujeme proč.
- Vedeme děti k šetření zdrojů, např. neplýtvat elektřinou (zhasínáme společně), vodou ani věcmi. Řadu věcí lze znovu využít, pokud nemáme využití my, můžeme předat někomu, kdo věc ještě využije. Některé věci lze využít při tvoření v mikrojeslích, děti to vidí na vlastní oči. Je možné zařadit jako aktivitu výrobu ručního papíru ze starého papíru apod.
- Učíme děti neplýtvat jídlem (děti nenutíme dojídat, ale vedeme je k tomu, aby si raději nandaly méně, když neví, kolik sní, nebo když jídlo neznají a nevědí, zda jim bude chutnat, aby s jídlem zacházely s úctou, apod.). Dbáme na zdravou stravu, aby děti získaly dobré stravovací návyky.
- Využíváme pohádek, příběhů, písniček s přírodní tematikou. Podporujeme vyjádření prožitku dětí z přírody pomocí slovního, dramatického či výtvarného projevu (vyrábění z přírodnin).
- Věnujeme pozornost vnitřnímu prostředí mikrojeslí (např. mít vyhrazené místo na sbírky přírodnin, které děti přinesou, prostor na živé rostliny či zvířata, na nádoby pro třídění odpadu, nabízíme dětem hračky a pomůcky z přírodních materiálů).

Děti jsou vedeny ke vzájemné úctě, respektu, solidaritě a spolupráci, k řešení konfliktů nenásilnou cestou a k životu v komunitě lidí.

- Při vhodných hrách necháme děti hrát v menších skupinkách a motivujeme je ke spolupráci.
- Podporujeme děti v tom, aby starší pomáhaly mladším a silnější slabším. Dětem vysvětlíme, že tak by to mělo fungovat i ve společnosti, nejen v jejich kolektivu. Toto ilustrujeme při společných hrách, kde klademe důraz na spolupráci a na výjimečnost každého jedince. Snažíme se nikoho nezrazovat od toho, na co se sám cítí a poskytujeme mu pomoc při jeho snažení.
- Děti vedeme k toleranci. Zároveň dětem vysvětlujeme, že stejně jako nikdo nesmí ubližovat jim, ani ony nesmí ubližovat druhým dětem.
- Stanovíme společně s dětmi jednoduchá pravidla, která je možno i výtvarně znázornit (např. srdíčkové pravidlo – máme se rádi, neubližujeme si). Jasně vysvětlíme, jak mají na co reagovat a dáme jim možnosti, jak situaci řešit (na koho se obrátit, co dělat, když intervence nepomůže atd.).

Děti jsou vedeny k vědomí rozdílnosti a různorodosti v lidské společnosti z hlediska kulturních a hodnotových odlišností, k vědomí odlišnosti mezi lidmi.

- Neříkáme, že nějaká hračka či aktivita je jen pro chlapce, nějaká pro dívky. Pokud je potřeba děti rozdělit, mělo by to být z funkčního důvodu, nikoli jen podle pohlaví či věku.
- Pokud je to možné, vybíráme hračky, např. panenky, i jiné než světlé barvy pleti atd.
- Při čtení pohádek vybíráme, mimo klasických českých nebo evropských, i pohádky z jiných kulturních okruhů.
- Pokud se ve skupině vyskytuje dítě, které je něčím pro ostatní výrazné (jiné etnikum, jiný jazyk, zdravotní postižení...), použijeme tuto odlišnost pro obohacení celé skupiny, s dětmi si povídáme o tom, že svět je velmi různorodý a to jej dělá krásný. Tuto situaci lze využít pro seznámení dětí s různými tradicemi a zvyky, které se liší jednotlivými kulturami. Necháme děti vyprávět o tom, jak probíhají přípravy na různé svátky u nich doma.

Metody práce s dětmi

Výchova dětí je tvůrčí, dynamická a proměnlivá činnost, která přináší všem stranám (pečujícím osobám, rodičům i samotným dětem) nečekané výzvy. Předškolní výchova v současné době vychází z principů osobnostně orientované výchovy. Výchova předškolních dětí je chápána jako proces záměrného a cílevědomého působení na osobnost dítěte v souladu s jeho individuálními potřebami a zájmy, s cílem dosáhnout pozitivních změn v jeho vývoji.

Pechující osoby by měly respektovat, že děti raného věku potřebují vyšší poměr péče a v souvislosti s věkem dítěte se proměňuje poměr mezi péčí, výchovou a později i vzděláváním.

Základní principy výchovy

1. Individuálně podporujeme u každého dítěte jeho rozvoj, zvědavost, tvořivost a snahu po objevování a aktivitě.
2. Nepřetěžujeme dítě fyzicky ani psychicky (respektovat jeho potřeby, např. potřebu spánku, odpočinku, relaxace atd.).
3. Vytváříme pevné základy pro postupné osamostatňování každého dítěte v oblasti sebeobsluhy a socializace směřující k rozvoji jeho osobnosti.
4. Rozvíjíme řečové a komunikativní dovednosti.
5. Úzce spolupracujeme s rodinou a vytváříme podmínky pro zajištění organické provázanosti režimu dne, péče i výchovy mezi pečující osobou a rodinou.
6. Rozvíjíme dítě ve všech oblastech a vhodně střídáme různé činnosti (pohybové, hudební, výtvarné, pracovní, dramatické, literární atd.).
7. Vytváříme přívětivé klima (pohoda, klid, radost ze společně prožitého dne) a posilujeme vzájemné vztahy mezi dětmi.
8. Pomáháme dětem, pokud to potřebují, ale především posilujeme důvěru dítěte v jeho vlastní schopnosti.
9. Nastavujeme jednoduchá, ale pevná pravidla (společně s dětmi dbáme na jejich dodržování).

Vlastní práce s dětmi

- Učení na základě přirozené nápodoby tzn. spontánní sociální učení (dítě napodobuje chování dospělého, co slyší, co dělá atd.).
- Učení hrou a konkrétními činnostmi.
- Učení na základě smyslového vnímání (dítě samo objevuje všemi smysly, zjišťuje, co je příjemné a nepříjemné).
- Situační učení (pečující osoba využije běžných situací, i těch, které nemá naplánovány).
- Integrované učení – pečující osoba vychází ze zvoleného tématu, které je blízké dětem (téma jaro: pozorování jarních kytic, tematicky zaměřené písně, říkadla atd.).

Respektování potřeb dítěte

Při práci s dětmi je potřeba myslet na jejich základní potřeby. Veškeré aktivity by měly být plánovány a uskutečňovány s ohledem na respektování potřeb dětí. Mezi ty základní patří:

- Pocit bezpečí a jistoty
- Potřeba přiměřenosti
- Potřeba volného pohybu
- Potřeba pravidel a řádu

- Pocit stálosti

Na děti působí i věci a situace, které nevnímáme primárně jako součást výchovy a péče. Doporučujeme se proto zaměřit i na tyto aspekty:

- **Vliv prostředí**

Prostor můžeme rozdělit do koutků, určitých zón podle aktivity, nikoli podle pohlaví. Nevnučujeme dětem činnosti, ale vytváříme podnětné prostředí. Při pobytu venku necháme dětem co nejvíce prostoru pro volnou hru.

Preferujeme individuální a skupinové činnosti. Děti se dle zájmu většinou k dané činnosti přidají. O společných aktivitách s dětmi mluvíme. V případě, že se setkáme s negativními reakcemi, děti do ničeho nenutíme, necháme jim prostor jen se dívat, nebo se věnovat jiné činnosti. Vyvarujeme se manipulativního jednání s dítětem.

- **Vliv literatury a umění**

Cíleně vybíráme vhodné knihy a písničky s různorodým zaměřením, zařazujeme jak klasické české pohádky, tak moderní.

- **Vliv jazyka a komunikace**

Děti jsou velmi vnímavé a pečující osoba je pro ně po dobu jejich pobytu v mikrojeslích vzorem, jak mluvním, tak osobnostním. Proto je nutné, aby chování i způsob vyjadřování pečujícího, kopírovalo etické principy, na kterých stojí dané zařízení. Člověk má tendenci mimoděk sklouzávat ke stereotypnímu chování a s tím souvisejícímu vyjadřování. Je třeba si při kontaktu s dětmi dávat pozor, vyvarovat se větám typu: „Takhle se správný kluk nechová/chová.“, „ Tohle je přece pro holky!“. Při aktivitách typu „povolání“ pracovat s oběma rody. Mluvíme srozumitelně, jasně a spisovně. Není vhodné nadměrné používání zdvořilostí.

Smysluplný plán péče a výchovy by měl respektovat:

- Věkové zvláštnosti jednotlivých dětí.
- Individuální potřeby a zájmy jednotlivých dětí.
- Přání rodičů a provázanost s rodinnou výchovou.
- Časovou přiměřenost (neplánovat si nesplnitelné nebo naopak neplánovat vůbec).

Základní kategorie při plánování

1. Smysluplnost činnosti, tzn. cíl (co danou činností u dítěte chceme rozvíjet) KAM SMĚŘUJI
2. Připravené prostředí, pomůcky CO K TOMU POTŘEBUJI
3. Organizace JAK TO BUDU REALIZOVAT
4. Obsah ČÍM TO NAPLNÍM
5. Hodnocení PROČ to dělám, proč se to dětem nepodařilo, proč činnost děti nezaujala atd. (na základě předchozí činnosti, ale také průběžného vyhodnocování).

Možnosti plánování

Dlouhodobé (např. roční plán, měsíční plán)

Střednědobé (např. týdenní plán či určitý tematický celek nebo projekt)

Krátkodobé (denní plán, denní příprava – co budu dělat s dětmi zítra)

Individuální rozvoje dětí

Nezaměřujeme se jen na oblast kognitivních funkcí, ale sledujeme více oblastí:

- oblast sebeobsluhy a dodržování hygienických návyků (sledujeme např. postupné odvykání plenkám, zvládání sebeobsluhy při jídle, pití, stolování, mytí, smrkání, oblékání, úklid),
- oblast vývoje řeči a komunikace (sledujeme rozvoj vokalizace, osvojování nových slov, jejich spojování, motoriku jazyka a mluvidel, porozumění instrukcím, ukazování obrázků, doplňování slov v básničce či písničce, u starších dětí rozvoj slovní zásoby a vyjadřování, samostatné recitování a zpěv, vyprávění příběhu),
- oblast rozvoje pohybových schopností (u kojenců a batolat velmi významná oblast; sledujeme pohybové schopnosti – lezení, sed, chůzi, chůzi po schodech, běh, manipulaci s předměty, míčem, udržení rovnováhy, rozvoj hrubé i jemné motoriky, kresby a grafomotoriky),
- oblast sociální (komunikace s dospělými i dětmi, začlenění do skupiny, vytváření vztahů k ostatním, dodržování pravidel, hra).

Závěr

Víme a chápeme, že děti se nejlépe učí v radostné atmosféře, při hře a ne zbytečným tlakem na výkon, kterým by se některé děti mohly naopak ve vývoji brzdit!

Nesrovnáváme děti mezi sebou a nedávme za příklad jiné dítě, které je v některé oblasti napřed.

Děti se vyvíjejí svým tempem, a z toho důvodu nabízíme dostatek různorodých podnětů, ale necháváme rovněž prostor pro volnou hru.

Plán péče a výchovy v rodinných mikrojесlích je třeba chápat jako nabídku, možnou inspiraci, kde je dostatečný prostor pro vlastní tvořivost a nápady pečujících osob a rodičů i dětí

.

Schválil dne: 25.8.2017

Mgr. Tomáš Naňák

statutární zástupce organizace

Platnost Plánu péče a výchovy dětí v mikrojесlích od 1.9.2017